

Risâle-i Nur'da Ayasofya Camii

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Ayasofya ile ilgili hassasiyeti ve Ayasofya'nın tekrar ibâdete açılması noktasındaki ısrarını Risâle-i Nur Talebeleri çok iyi bilirler.

Bu konu Nur Talebelerinin her zaman gündeminde olmuş ve Ayasofya'nın ibâdete açılması konusundaki hassasiyetlerini Üstâdlarından aldıkları hakikat dersine binâen devamlı gündemde tutmuşlardır. Elbette bu hassasiyetin çok önemli cihetleri vardır. Çünkü Ayasofya fethin sembolü ve İslâm'ın fütûhatının alemleri hükmündedir. Özellikle Ayasofya'nın kapatılarak müzeye çevrilme zamanı da, dikkate alınması gereken ehemmiyetli bir devrin mukaddimesi hükmündedir.

Ayasofya bir devrin kapanıp yeni bir devrin açılması zamanına da işaret ederek, âhircamanda vuku' bulacak olan İsevîlik şahs-ı mânevîsi ile Müslümanlık şahs-ı mânevîsinin ittifakına da hizmet edecek konumundadır. Böylece "mânen Hıristiyanlık bir nevi İslâmiyete inkılâp edecektir. Ve Kur'ân'a iktida ederek, o İsevîlik şahs-ı mânevîsi tâbi ve İslâmiyet metbû makamında kalacak, din-i hak bu iltihak neticesinde azîm bir kuvvet bulacaktır."1

Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin "Hem bu kahraman milletin ebedî bir medar-ı şerefi ve Kur'ân ve cihad hizmetinde dünyada pırlanta gibi pek büyük bir nişanı ve kılınçlarının pek büyük ve antika bir yadigârı olan Ayasofya Câmii'ni..."2 diyerek Ayasofya'nın mahiyetini ve konumunu ne kadar veciz ve ehemmiyetli ifadelerle anlattığını görüyoruz. Bu mahiyette bulunan Ayasofya Camii'nin puthaneye çevrilmesini Üstad Hazretleri kesinlikle kabul etmiyor ve bu fiile razı olmuyor.

Meselenin siyasî noktalarını işin ehline havale ederek Risale-i Nur Külliyyatı'ndan Ayasofya'nın mahiyeti ve konumu ile ilgili Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin düşüncelerini aktarmak niyetindeyiz.

Öncelikle şunu sormak istiyorum: Ayasofya cami midir? Kilise midir? Yoksa müze midir? Ayasofya'nın mâhiyeti noktasında Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri eserlerinde neler söylemiştir? Bunları inşaallah toparlayarak sunmaya çalışalım:

AYASOFYA CÂMİDİR

Tarihçe-i Hayat ve Konferans'ta yer alan açıklamalar ile Üstad'ın Ayasofya Camii'nde namaz kıldığı görülmektedir. "Ve bir namaz vakti, Ayasofya Câmii'nden çıkılıp..."³ Buraya göre, Üstad Bediüzzaman Hazretleri 1907'de İstanbul'da bulunduğu bir zamanda Ayasofya Camii'nden çıkıldıktan sonra "çayhane"ye oturulduğunda, Şeyh Bahît Efendi ile münâzara yaptığı anlaşılmalıdır. Demek ki Şeyh Bahît Efendi ile münâzara, bir namaz vakti, Ayasofya Câmii'nden çıkıldıktan sonra yaşanmıştır. Böylece Üstad'ın Ayasofya Camii'nde namaz kıldığı, hatta elli bin adama takdir ile nutkunu dinlettirdiği de malûmdur.

Ayasofya'nın Risale-i Nur Külliyyatı'nda defaâtle "Ayasofya Câmii" şeklinde ifade edildiğini görüyoruz. Bunların örneklerini kısa kısa gösterecek olursak:

Üstad Bediüzzaman Hazretleri "Ayasofya Câmii, ehl-i fazl u kemâlden mübarek ve muhterem zâtlarla dolu olduğu bir zamanda..."⁴; "Ayasofya gibi kubbeli bir camiiin kubbesindeki taşlarını durdurmak vaziyeti..."⁵; "Ayasofya'nın bânisi inkâr edildiği takdirde"⁶; "Ayasofya Câmiinde elli bin adama takdir ile nutkunu dinlettiren bir adam"⁷; "Ayasofya Câmiinde meb'usana hitaben feryad ettim."⁸; "Sonra gider.. Ayasofya gibi gayet muazzam bir câmiye, Cuma gününde dâhil olur."⁹ diyerek Ayasofya'nın camii olduğunu açık ve net ifadelerle söylüyor.

Ayrıca Üstad Hazretleri "Ayasofya mevlidinde..."¹⁰ ve "Ayasofya'da, Bayezid'de, Fatih'te, Süleymaniye'de umûm ulema ve talebeye hitaben müteaddid nutuklar ile şeriatın ve müsemma-yı Meşrûtiyetin münasebet-i hakikiyesini izah ve teşrih ettim."¹¹ diyerek de 31 Mart hadisesinde Ayasofya'da nutuk söyleyerek yatıştırıcı bir rol oynadığını belirtiyor. Görüldüğü gibi Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri Ayasofya'yı defaâtle "Ayasofya Camii" olarak ifade ediyor ve Ayasofya'nın tekrar ibâdete açılmasını özellikle Ahrar Demokratlardan talep ediyor ve Adnan Menderes'e bu talebini mektupla iletiyor. İşte o mektuplardan bir tanesi şudur:

"Adnan Menderes'e gönderilmek niyetiyle evvelce yazılan içtimâî hayatımıza ait bir hakikatın haşiyesini tekrar takdim ediyoruz:

"Eskilerin lüzumsuz keyfî kanunları ve sû'-i istimalleri neticesinde, belki de tahrikleriyle zuhur eden Ticanî mes'elesini dindar Demokratlara yüklememek ve âlem-i İslâm'ın nazarında Demokratları düşürmemenin çare-i yegânesi kendimce böyle düşünüyorum: Ezan-ı Muhammedî'nin (asm) neşriyle Demokratlar on derece kuvvet bulduğu gibi; Ayasofya'yı, beşyüz sene devam eden vaziyet-i kudsiyesine çevirmek ve halen İslâm'da çok hüsn-ü tesir yapan ve bu vatan ahalisine âlem-i İslâm'ın hüsn-ü teveccühünü kazandıran, yirmisekiz sene mahkemelerin muzır cihetini bulamadıkları ve beş mahkeme de beraetine karar verdikleri Risale-i Nur'un resmen serbestîsini dindar Demokratlar ilân etmeli ve bu yaraya bir nevi merhem vurmalıdır. O vakit âlem-i İslâm'ın teveccühünü kazandıkları gibi, başkalarının zalimane kabahatları onlara yüklenmez fikrindeyim. Dindar Demokratlar, hususan Adnan Menderes gibi zâtların hatırları için, otuzbeş seneden beri terkettiğim siyasete bir-iki saat baktım ve bunu yazdım. Said Nursî"¹²

Ayrıca 1950'den sonraki Demokrat iktidarlar döneminde Üstad'ın Ankara'ya gelişlerinin altında yatan mühim sebeplerden birinin de yine Ayasofya'nın ibâdete açılması olduğunu aşağıdaki mektuptan anlıyoruz. Üstad bu mektupta şu ifadelere yer veriyor:

"Ankara'ya bu defa geldiğim mühim bir sebebi, İslâmiyet'e ciddî taraftar Dahiliye Vekili Namık Gedik'i görmek ve İslâmiyet'in kahramanı olan Adnan Bey'e ve Tefvik İleri gibi mühim zâtlara bir hakikatı söylemektir ki:

"Hem Demokrat'a Ezan-ı Muhammedî gibi çok kuvvet vermek ve Risâle-i Nur'un neşrine müsaadesi gibi çok taraftar olmak ve âlem-i İslâm'ı, hattâ bir kısım Hıristiyan Devletlerini de memnun etmek için, Ayasofya'yı müzahrefattan temizleyip ibâdet mahalli yapmaktır. Ben ise; bu mes'ele için, otuz sene siyaseti terk ettiğim halde, bu nokta hatırı için Namık Gedik'i görmek istedim ve geldim. Adnan Bey, Namık Gedik ve Tefvik İleri gibi zâtların hatırı için başka yere gitmedim."¹³ Bu mektuptan da, Üstâd Hazretleri'nin Ayasofya'ya ne kadar ehemmiyet verdiği anlaşılıyor.

Öyleyse, ey ehl-i hall ü akd! Geliniz, İstanbul'un fetih sembolü, Fatih'in emâneti ve Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin en ehemmiyetli hedeflerinden biri olan Ayasofya'yı ibâdete açınız ve bu şerefle yâd olunuz. Ayasofya'nın hicab perdesini yüzünden kaldırınız ve bu kahraman milletin ebedî bir medar-ı şerefi, Kur'ân ve cihad hizmetinde dünyada pırlanta gibi

pek büyük bir nişanı ve kılınçlarının pek büyük ve antika bir yadigârı olan Ayasofya Camii'ni hak ettiği hürriyetine kavuşturunuz. Böylece Ayasofya'yı müzahrefattan temizleyip ibâdet mahalli yaparak Bediüzzaman Hazretleri'nin de müjdesinin tahakkukuna vesile olunuz.

Dipnotlar:

- 1- Mektubat, s. 57.
- 2- Şuâlar, s. 385.
- 3- Sözler (Konferans), s. 753.
- 4- Mektubat, s. 413.
- 5- Lem'alar, s. 323.
- 6- Mesnevî-i Nuriye, s. 72.
- 7- Şuâlar, s. 450; Tarihçe-i Hayat, s. 580.
- 8- Tarihçe-i Hayat, s. 65; Divan-ı Harb-i Örfi, s. 16.
- 9- Asa-yı Musa, s. 167; Lem'alar, s. 185.
- 10- Tarihçe-i Hayat, s. 66.
- 11- Tarihçe-i Hayat, s. 63.
- 12- Emirdağ Lâhikası-2, s. 176.
- 13- Emirdağ Lâhikası-2, s. 236.